

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 1/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], zastúpených MADEJ & PARTNERS s. r. o., Mýtna 42, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co/47/2022 z 29. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. decembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením krajského súdu č. k. 3Co/47/2022-242 z 29. apríla 2022. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o priznanie trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia v hmotnoprávnom postavení záujemcov uzatvorili so žalovaným 1 (developerom) a žalovanými 2 a 3 (vlastníkmi pozemkov) ako predávajúcimi rezervačnú zmluvu na nehnuteľnosti z 2. septembra 2019 v znení dodatku č. 1 zo 16. apríla 2020 (ďalej len „rezervačná zmluva“).

3. Keďže v lehote ustanovenej v rezervačnej zmluve napokon nedošlo k uzatvoreniu kúpnej zmluvy a žalovaní nevrátili sťažovateľom rezervačný poplatok vo výške 15 000 eur, sťažovatelia podali na Okresnom súde Banská Bystrica návrh na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní.

Okresný súd Banská Bystrica vydal 9. februára 2021 platobný rozkaz sp. zn. 27Up/39/2021, ktorým boli žalovaní zaviazaní na povinnosť uhradiť sťažovateľom spoločne a nerozdielne sumu 15 000 eur s príslušenstvom. Platobný rozkaz nadobudol vo vzťahu k žalovanému 3 právoplatnosť 16. marca 2021. Žalovaní 1 a 2 podali proti platobnému rozkazu odpor.

4. Sťažovatelia podali návrh na pokračovanie v konaní proti žalovaným 1 a 2, na jeho základe Okresný súd Banská Bystrica postúpil vec 20. apríla 2021 Okresnému súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) ako súdu príslušnému na prejednanie sporu a upovedomil o tom strany sporu. Na podklade právoplatného platobného rozkazu podali sťažovatelia návrh na začatie exekúcie proti žalovanému 3, ktorý po doručení upovedomenia o začatí exekúcie sám uhradil sťažovateľom uplatňovanú pohľadávku v plnom rozsahu, preto súdny exekútor Mgr. Miroslav Pinter vydal 19. augusta 2021 upovedomenie o ukončení exekúcie.

5. Keďže zaplatením žalovanej sumy predmet sporu odpadol, sťažovatelia 6. septembra 2021 vzali žalobu proti žalovaným 1 a 2 späť. Okresný súd uznesením sp. zn. 4C/31/2021 z 22. decembra 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) konanie zastavil a žalovaným 1 a 2 priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

6. Sťažovatelia podali proti výroku uznesenia okresného súdu o trovách konania odvolanie. Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu a žalovaným 1 a 2 priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

7. Sťažovatelia podali proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 4Cdo/173/2022 z 24. októbra 2023 odmietol. Uznesenie bolo sťažovateľom doručené 5. decembra 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia nesúhlasia s obsahom uznesenia okresného súdu ani obsahom napadnutého uznesenia, ktoré považujú za arbitrárne a svojvoľné. Sú toho názoru, že priznaním trov konania žalovaným 1 a 2 okresný súd a krajský súd posúdili vec príliš formalisticky, keď izolovane posudzovali úkon späťvzatia žaloby výlučne vo vzťahu k žalovaným 1 a 2. Spôsob, akým sa konajúce súdy vysporiadali s otázkou náhrady trov konania je prejavom odmietnutia spravodlivosti.

9. Argumentácia krajského súdu vychádza zo všeobecnej premisy, že ak žalobca zoberal návrh späť, zásadne platí, že procesne zavinil zastavenie konania, a preto je povinný žalovanému uhradiť jeho trovy. V prerokúvanej veci je však táto úprava nepoužiteľná a nesprávna. Krajský súd absolútne rezignoval na protiprávne konanie všetkých troch žalovaných, ktoré bolo príčinou, že sťažovatelia museli uplatniť svoju pohľadávku na súde. Konanie v predmetnej veci bolo vedené proti všetkým trom žalovaným, ktorí si včas nesplnili svoje povinnosti vyplývajúce z rezervačnej zmluvy, t. j. v lehote nezabezpečili vydanie kolaudačného rozhodnutia, neuzavreli so sťažovateľmi kúpnu zmluvu a nevrátili rezervačný poplatok. Do právnej neistoty sa tak protiprávnym konaním žalovaných dostali výlučne sťažovatelia, ktorí na ochranu svojich práv boli povinní iniciovať súdne konanie proti všetkým trom žalovaným.

10. Sťažovatelia sú toho názoru, že ich úspech proti žalovanému 3 je zároveň aj úspechom proti žalovaným 1 a 2. V tom spočíva zásadný omyl krajského súdu, ktorý nesprávne ustálil, kto zaviniel konanie a kto bol v konaní úspešný. Jeden z troch solidarne zviazaných žalovaných v celom rozsahu uhradil pohľadávku, čím odpadol predmet sporu proti všetkým trom žalovaným.

11. Akceptovaním právnych dôvodov krajského súdu uvedených v napadnutom uznesení by tak v akomkoľvek súdnom konaní vznikla právne neudržateľná rozhodovacia prax. Pri solidarite záväzku by jeden z dlžníkov ako pasívna strana sporu v celom rozsahu plnil dlžnú sumu a ostatní dlžníci by mali pri zastavení konania nárok na náhradu trov konania proti úspešnému žalobcovi. To je absurdné, zjavne nespravodlivé, arbitrárne a právne neudržateľné. Ak teda mal byť niekomu priznaný nárok na náhradu trov konania, tak jedine sťažovateľom, nie však žalovaným.

12. Sťažovatelia považujú za neakceptovateľné, aby pri posudzovaní procesného zavinenia v súvislosti so zastavením konania vo veci samej nebolo možné prihliadať na ich úspech z hľadiska hmotného práva. Zároveň je neakceptovateľné, že krajský súd nezohľadnil protiprávne konanie žalovaných, ktoré bolo dôvodom na podanie žaloby.

13. Odôvodnenie napadnutého uznesenia nespĺňa atribúty riadneho a ústavne konformného rozhodnutia, keďže krajský súd sa nevysporiadal s otázkami, ktoré boli nastolené sťažovateľmi a mali zásadný význam pre rozhodnutie. Krajský súd sa totiž nezaoberal otázkou hmotnoprávneho úspechu sťažovateľov v dôsledku vymoženía pohľadávky od jedného zo žalovaných. Rovnako sa nezaoberal otázkou narušenia princípu spravodlivosti, keď by sťažovatelia mali platiť žalovanému 1, na ktorého účet boli peňažné prostriedky sťažovateľov pripísané a ktorý ich odmietal vydať. Krajský súd sa nezaoberal zásadnou právnou otázkou v tejto a obdobných veciach, kde podľa tejto formálnej logiky by pri solidarite záväzku jeden žalovaný plnil a žalobca by musel ostatným žalovaným uhrádzať trovy. Krajský súd neposudzoval ako prejudiciálnu otázku, či konanie proti všetkým žalovaným bolo vedené dôvodne, a teda že konanie, naopak, zavinieli žalovaní 1 a 2.

14. Ak konajúce súdy nevideli dôvod na priznanie trov konania sťažovateľom, tak podľa ich názoru mali aplikovať § 257 CSP a nepriznať žiadnej zo strán sporu náhradu trov konania z dôvodu existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa. Tie spočívajú v tom, že krajskému súdu unikla podstata veci, a to dôvody, pre ktoré bola žaloba podaná, že žaloba bola podaná dôvodne, t. j. k začatiu konania došlo výlučne z dôvodov na strane žalovaných, ktorí si neplnili svoje zmluvné povinnosti, a až po iniciovaní súdneho konania uhradil žalovaný 3 sťažovateľom ich pohľadávku.

15. Napadnuté uznesenie nie je k možnému uplatneniu § 257 CSP presvedčivo odôvodnené, čo zakladá jeho nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť. Ústavne konformný výklad § 256 ods. 1 CSP v spojení s § 257 CSP musí zohľadňovať úspech sťažovateľov vo veci samej oproti solidarne zviazanému dlžníkovi.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu a zároveň

priznal žalovaným 1 a 2 nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľom. Podľa sťažovateľov krajský súd postupoval nezákonne, svojvoľne a arbitrárne, keď pri priznaní trov konania žalovaným 1 a 2 nezohľadnil špecifika danej veci a formalisticky aplikoval zásadu zavinenia pri zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby sťažovateľmi. Podľa názoru sťažovateľov mali, naopak, oni nárok na náhradu trov konania a keď im nebol priznaný, súdy mali aplikovať § 257 CSP kvôli existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa. Uvedené pochybenia sa rovnako mali prejaviť aj v odôvodnení napadnutého uznesenia, ktoré podľa sťažovateľov nespĺňa atribúty ústavne konformného rozhodnutia.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

17. Ústavný súd pri posudzovaní ústavných sťažností smerujúcich proti rozhodnutiam súdov o trovách konania opakovane zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách civilného konania prislúcha zásadne všeobecným súdom. Ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v systave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo nej, preto nie je oprávnený vo všeobecnosti posudzovať vecnú správnosť rozhodnutí o trovách, ale preskúmava ich celkom výnimočne. Pritom vychádza z toho, že problematika náhrady trov dosahuje ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia zo zákonných pravidiel, ktoré túto problematiku upravujú, k čomu by mohlo dôjsť najmä v prípade takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákona by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa všeobecný súd natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

18. Na druhej strane však ústavný súd rešpektuje, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

19. Predmetom ústavnoprávneho prieskumu vymedzeného sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti je napadnuté uznesenie krajského súdu. V okolnostiach prípadu je významné, že to isté rozhodnutie už preskúmal najvyšší súd v dovolacom konaní iniciovanom sťažovateľmi, pričom viacero z námietok prezentovaných v ústavnej sťažnosti sa prekrýva s dovolacími námietkami. Sťažovatelia v dovolaní uplatnili dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, preto právomoc posúdiť, či procesným postupom a napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené právo sťažovateľov na spravodlivý proces, patrila najvyššiemu súdu. V tejto súvislosti sťažovatelia v dovolaní namietali, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo formalistickým výkladom § 256 CSP, že rozhodnutie krajského súdu je nedostatočne odôvodnené, osobitne vo vzťahu k nožnej aplikácii § 257 CSP.

20. Sťažovatelia nenapadli ústavnou sťažnosťou rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní, preto ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne závery vedúce najvyšší súd k odmietnutiu dovolania. Vychádzajúc z princípu subsidiarity, je ústavný súd oprávnený posúdiť napadnuté rozhodnutie krajského súdu v zásade len z pohľadu tých námietok, ktoré sťažovatelia nemohli uplatniť v dovolaní.

21. Sťažovatelia v dovolaní nemohli uplatniť dovolacie dôvody podľa § 421 CSP, teda nemohli napadnutému uzneseniu vyčítať nesprávne právne posúdenie veci, a preto ústavný súd musí zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie krajského súdu spĺňa požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

22. Ústavný súd po dôkladnej analýze napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že ústavnej sťažnosti nemožno vyhovieť. Sťažnostná argumentácia je založená na premise, že žalovaní mali postavenie solidárne zaviazaných dlžníkov. Krajský súd sa procesným postavením žalovaných zaoberal v bode 12 napadnutého uznesenia, kde v podstatnom uviedol, že žalovaní mali v konaní postavenie samostatných účastníkov konania. Solidarita v hmotnom práve spočíva v tom, že je len na úvahe veriteľa, či bude celé plnenie alebo jeho časť žiadať len od niektorého alebo od všetkých solidárne zaviazaných dlžníkov, teda pasívne vecne legitimovaný je ktorýkoľvek dlžník sám osebe. V uvedenej veci nebolo z obsahu spisu zrejmé, či medzi žalovanými išlo o také procesné povinnosti, aby sa rozsudok musel vzťahovať na každého alebo aby osobitný predpis vyžadoval procesnú účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Z uvedeného dôvodu išlo o také spoločenstvo, kde súd rozhoduje o každom nároku samostatne. Na základe uvedeného krajský súd konštatoval, že žalovaní 1 a 2 procesne nezavinili zastavenie konania. Zároveň poukázal na skutočnosť, že v priebehu konania popierali dôvodnosť žaloby. Ústavný súd sa s uvedeným právnym záverom krajského súdu stotožňuje a nepovažuje ho za svojvoľný ani arbitráry.

23. Pri rozhodovaní o náhrade trov zastaveného konania musí všeobecný súd vychádzať zo zásady zodpovednosti za zavinenie, ktorá je zakotvená v § 256 ods. 1 CSP. Jej podstata spočíva v sankcionovaní procesnej strany, ktorá svojím procesným konaním zavinila zastavenie konania, tým, že je povinná nahradiť trovy konania protistrane. Zavinenie sa pritom posudzuje prísne zo stránky procesnoprávnej, nie hmotnoprávnej. Všeobecný súd teda neposudzuje dôvodnosť podanej žaloby, vecnú legitimáciu či iné okolnosti hmotnoprávnej povahy, a preto nie je relevantné tvrdenie sťažovateľov, že žalovaní 1 a 2 zapríčinili podanie žaloby. Pre posúdenie zavinenia za zastavenie konania pri späťvzati žaloby sú významné len okolnosti, za ktorých došlo k späťvzatiu. Z tohto pohľadu bola prioritným dôvodom na späťvzatie žaloby okolnosť mimo dispozičnej sféry sťažovateľov i žalovaných 1 a 2, úlohou krajského súdu však bolo vyhodnotiť otázku zodpovednosti za zastavenie konania v existujúcom procesnom vzťahu práve medzi sťažovateľmi a žalovanými 1 a 2.

24. Krajský súd pri interpretácii a aplikácii § 256 ods. 1 CSP zrozumiteľne vysvetlil, že dôvodom späťvzatia žaloby bolo splnenie povinnosti žalovaným 3, ktorý už nebol účastníkom prebiehajúceho konania, pričom dôsledne posudzoval povahu procesného postavenia žalovaných 1 a 2 vo vzťahu k žalovanému 3. Ústavný súd dodáva, že aj keď sťažovatelia disponovali exekučným titulom proti

žalovanému 3, nemohli z toho bez ďalšieho predbežne vyvodzovať svoj potenciálny úspech aj proti žalovaným 1 a 2. Vzhľadom na podrobné, logické a konzistentné odôvodnenie napadnutého uznesenia sa ústavný súd nemôže stotožniť s názorom sťažovateľov, že došlo k formalistickej či arbitrárnej interpretácii a aplikácii § 256 ods. 1 CSP.

25. Sťažovatelia namietali, že sa krajský súd nedostatočne vysporiadal s možnosťou aplikácie § 257 CSP. Toto ustanovenie obsahuje moderačné právo súdu nepriznať z dôvodov hodných osobitného zreteľa náhradu trov, ktorých náhrada by strane patrila v dôsledku aplikácie základných pravidiel pre náhradu trov, teda pri uplatnení zásady úspechu alebo zodpovednosti za zavinenie.

26. Ústavný súd skúmal, či krajský súd napadnuté rozhodnutie o neaplikovaní § 257 CSP riadne zdôvodnil a sťažovateľom dal ústavne akceptovateľnú odpoveď na otázku, prečo nevidel v danej veci existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa. Zároveň ústavný súd posudzoval, či napadnuté uznesenie nevykazuje prvky svojvôle. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že krajský súd v bode 13 napadnutého uznesenia ústavne akceptovateľným a dostatočným spôsobom zdôvodnil, prečo sa v prípade sťažovateľov nerozhodol využiť zákonom umožňovanú moderáciu a neaplikovať výnimku zo zásady úspechu v konaní. Krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom objasnil, prečo opísané sťažnostné námietky nepovažuje za dôvody hodné osobitného zreteľa, ale za bežné dôvody podania žaloby. Ústavný súd uzatvára, že aj uvedenú námietku krajský súd objasnil ústavne súladným a zákonným spôsobom. V procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov zo strany krajského súdu totiž nebol obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípmi spravodlivosti, na základe ktorého by ústavný súd bol oprávnený zrušiť napadnuté uznesenie.

27. Ústavnému súdu po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia nezostalo iné, než len konštatovať, že krajský súd napadnuté uznesenie riadne zdôvodnil, rešpektoval právnu normu, preto sa nemohol dopustiť ústavou zakázanej svojvôle, a tým aj porušenia ústavou zaručených práv, ktoré sťažovatelia označili v ústavnej sťažnosti. Skutočnosť, že sa sťažovatelia s názorom krajského súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov v danej časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu:

28. Sťažovatelia porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu odvíjajú od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľmi označeného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov obsiahnutých v petite ich ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. januára 2024

Libor Duľa
predseda senátu